בשולי ידיעות אחרונות

תתחדשו כולכם

מצביעיו של עמיר פרץ לא נותנים למציאות לבלבל אותם, מבחינתם הוא זכה בבחירות ומרכיב את הממשלה. כך מתבטאים גם ה"מאוכזבים" הנעלבים במפלגתו, שזינקו לשם כמועמדים ללא פחות משרות בכירה ומאיימים עכשיו בפרישה או בהדחה. מסתבר שגם חילופי דורות לא משנים את המסורת, ולא מחזים נאמר תמיד על מפלגת העבודה שהיא "מיעוט עם תודעה של רוב".

אין אלא להוכיר למאוכזבים – מברוורמן ועד וילנאי – שהבוחרים נתנו את קולם ליצירת ממשלת "מרכז". לעוד מאותו הדבר – לא לכוכבים חדשים ולא למהפכה שהבטיחו פרץ והעבודה. בתנאים האלה חילץ פרץ לעבודה במו"מ הקואליציוני עמדת פתיחה מרשימה. עתה מתחיל המבחן הרשות: מי בא להיעלב ומי בא לעבוד ולמלא את השליחות שבעבודה נשלח לכנסת.

ההכרעה האסטרטגית הנדרשת בכניסה לפוליטיקה היא האם לצלול ל"אוקיינוס אדום" "חלילינו" – שם פרטי ושם משפחה, הגיל, עיר המגורים. שש מילים, לפעמים שבע, זה הכל. מספר החללים היה גדול, כל יום, והעיתונים היו קטנים. זה מה שנותר לנו מ־6,000 חללי מלחמת העצמאות.

אחר כך פחת מספר הקורבנות, תודה לאל, ואפשר היה לכתוב יותר מילים על פחות הרוגים, שרדים מהם היו אזרחים שנרצחו בידי ה"פידאיון", השאהידים של אותם ימים. אם אני זוכר נכון, השבועון "העולם הזה", פורץ־דרך בתקשורת אז, היה הראשון בעיתונות שהתייחס לחללים ביותר משורה אחת או שתיים. בתום מבצע סיני, 1956, פירסם פרטי־פרטים, סיפור חיים ומוות, על 171 חללי המלחמה במסגרת שקרא להי: "נופלים ההולכים ראשונה".

וכך, שנים לאחר מכן, ככתבה הצבאי של עיתון זה, "ידיעות אחרונות", מצאתי עצמי בתפקיד בלתי־אפשרי: יחד עם הכותרות הראשיות, הצוערות, על פעולת צה"ל כאן או שם, עם ההישגים הצבאיים, השכמתי עוד בטרם קרן־אור (למעשה, לא הלכתי לישון) כדי להביא לעיתון תמונה ו"כמה מילים" על חייל שנפל, חיילים שנפלו.

באותם ימים הנוהג בצה"ל היה, שלא מודיעים למשפחה את הבשורה האיומה בשעות הלילה אלא מחכים לבוקר. וכך, בשעה 6, לפעמים 7 בבוקר, מצאתי עצמי ליד בתים בתל־אביב, ביפו, ברמת־גן, בפתח־תקוה, ממתין לנציג קצין העיר שהגיע במונית ובבלע בחדר המדרגות שמולו המתנתי בלב קרוע. תמיד הבטתי בחלונות, מנסה לנחש היכן מתגוררת המשפחה שבעוד זמן קצר תנחת עליה המכה הקשה. בחורף רעדתי, לא רק מהקור; בקיץ הזעתי, לא רק מהחום.

הצעקות קרעו את דממת הבוקר. ואז, לפעמים כאשר נציג קצין העיר היה עדיין בתוך הדירה, עצרתי את נשימתי. הדופק גבר. חשבתי להיקרע. לא היה למי לומר "שלום" או "בוקר טוב". רק ביקשתי תמונה ו"כמה מילים". דיווקא הופעתי, אחרי קצין העיר, החיפוש אחר התמונה והניסיון לומר "כמה מילים", המחיש כמעט תמיד למשפחה ההמומה שזו אכן אמת לאמיתה – שהבן נהרג, שהבן לא יחזור. זה היה רגע השבירה שלהם – ושלי. אלא שלא היה לי זמן לבכות. העיתון חיכה לתמונה, ל"כמה מילים".

לפי חשבוני, ביקרתי ב־350־400 בתים אומללים שכאלה. אני זוכר כל בית, כל משפחה, שאחת הראשונות שבהן, כמה נורא, הייתה דווקא משפחה שכנה ברחוב הקטן שלי בתל אביב, משפחתו של סג"מ צחי גרופלד, שנפל – אם אני זוכר נכון – בהיאחזות מי עמי שבגלבוע.

במלחמת ההתשה, אחרי מלחמת ששת הימים, נשברתי לחלוטין. יום יום, יום יום, ביקרתי בבתי שלושׁ־ארבע־חמש משפחות, וזה לא נגמר. פניתי אז ליידידי, משה טמיר, המפקד הוותיק של בסיס קליטה ומיון. "הצל אותי", ביקשתי, התחננתי.

ביקשתי ממנו שיעביר לי כל יום – בלי רשות – את תמונותיהם של החללים כפי שצולמו ביום גיוסם, מה שנקרא או "פוטו רצה". משה, בנדיבותו הרבה, הסכים – וחסך ממני את הדמעות.

לזמן קצר בלבד. לאט לאט הצטברו תלונות בלשכת הרמטכ"ל, ואחת מהן – אם איני טועה של משפחת ספיר מקיבוץ גת – הייתה זו ששברה את ההסדר החשאי: המשפחה התלוננה, ובצדק, על התמונה הגרועה, "פוטו רצה", הבלתי־מכובדת, והרמטכ"ל, חיים בר־לב, הורה להפסיק מיד את אספקת התמונות.

חזרתי אפוא אל הבתים, אל צעקות האימה, אל הדמעות, עד שחזה הגלגל 25 שנה אחורה: 3,000 חללי צה"ל במלחמת יום הכיפורים היו רבים מכדי "להשתלט" על התמונות והסיפורים, בדיוק כמו 6,000 ההרוגים במלחמת העצמאות.

היום אני נוסע ברחובות תל אביב, ובת ים, וחולון, ורמת גן, ופתח־תקוה, הרצליה ונתניה, ואני זוכר כל בית וכל משפחה. אינני מסתכל על הבנייה הזה: רוח הזמן המוקירה את עוצמת הקשישות. אמנם לפי גילו יכול חייל המילואים שבתשדיר להיות בן וקונינו של רפי איתן, אבל בעולמנו, עליו אומרים שהוא שייך כולו לצעירים, גם בן 40 לקהלת יי־חשב.

ואכן, הקשישות היא יחסית. באפריקה המשוועת, מי שצלח את גיל ה־40 נחשב לזקן מופלג. החיילים הוותיקים בחטיבה גולני, בחורים בני 20 ומשהו, מכונים חק"שים – חיילים קשישים. הם הורגלו בזכויות יתר, כגון פטור משמירות, אבל מפקדיהם רוצים לשרש את המסורת הזאת וגם לשתול בפיהם שפה יותר מהוגנת במקום ניבולי הפה המקובלים. אחדים מהקשישים שופטים את הפקודות האלה כהתנכלות לרוח החטיבה, הכרוכה בקשיחות, בגסות הליכות ובהתעללות בצעירי הלוחמים. שלוש פעמים בשנה האחרונה הסתלקו אחדים מהם מעמדותיהם, כפעולת מחאה על דיכויים. האמנם קשור מרד קשישי גולני לרוח המרי האחוזה בקשישי העולם כולו? או אולי זו ההפקרות הכללית, שגם היחידות הלוחמות אינן מחוסנות מפניה?

התחזוקות של הקשישים באמת נובעת מעובדות דמוגרפיות שיצרו מציאות כלכלית חדשה. בעולם המערבי הגיעו ילדי ה"בייבי בום" – הכינוי להתפרצות הפריון שלאחר מלחמת העולם השנייה – לגיל 60. התארך משך החיים, בריאות הציבור השתפרה ושיעור הקשישים שוקקי החיים גדול כפי שלא היה מעולם. בשנים שבהם התבגרו פרחה הכלכלה המערבית במהירות, ולכן הם מחזיקים ביריחה הון שצעירים מתקשים לצבור בעידן הכלכלה המקרטעת. רק מעטים הם ילדי הפלא, המתעשרים כבזק מלהטוטי בורסה או מהנפקות מיזמי טכנולוגיות עילית, ואילו השאר מתקשים לרכוש דירה קטנה. בממוצע, עשיריהם הזהירים בעולם המערבי מילדיהם הבוגרים וכסף סופו שהוא מיתרחם לכוח פוליטי. אצלנו השתנה התהליך הזה, מפני שרבים מבני דור המייסדים, שהפכו לאחוזה קטנה ולא הספיקו לצבור נכסים, אבל ילידי הארץ, בני דור המדינה, זכו להזדמנויות כלכליות שלא נישנו. מפלגתו של רפי איתן אינה תאונה אלא התפתחות הגיונית. היא איננה מבטאת רק מחאה נגד מצוקתם של הזקנים, אלא גם את כוחם שגבר.

נחזור לאיש המילואים בפרסומת. מגלם אותו מודי בר־און, תסריטאי של סרטי תעודה העוסקים בהיסטוריה הישראלית ומנחה נלהב של משדרי ספורט. הבחירה בו היא מעשה חכם, מפני שהוא נתפש כישראלי נחפץ, בחור על הכיפאק. הוא אנרכיסט במסגרת הקונצנזוס, פרחח מתבגר, דעתן קל דעת, פְּרָח משכיל, גברי אך לא מאצ'ו, בהמיין בנוסח ילדי הפרחים. אלא שהזהרון הזה הוא זרוק לכאורה, מפני שהוא מסתדר להפליא עם הממסד הכלכלי. הכי חשוב, הוא נראה כמקשיש צעיר, הידוע לשחק את החיים בלי מאמץ, ומאמץ לאורך זמן הוא הדבר השנוא ביותר על הישראלים. אם אינך רוצה להיות יאיר לפיד, המתאגרף הרגיש, אין ספק שאתה רוצה להיות מודי, האיש המשכיל מציעי האי־צדדיונים. כך או כך, את אהבתכם לדמויות האלה מתרגמים הפרסומאים לאידיוטיקה בנקאית.■

יהונתן יבין ○ תעודת זהות

מדוע אני ישראלי?

לקראת יום העצמאות שאלתי את עצמי, לראשונה בחיי, מדוע אני ישראלי. באילו עבותות של מהות אני מחובר למדינה, ומה היא שהופך את יום הגה ליום חג. מה, פרט לכך שאני אוהז בתעודת זהות כחולה, מצביע בבחירות, משלם יותר מדי מיסים ומשרת בצבא, עושה אותי לישראלי? איפה הצד שלי בסיפור? בזכות מה, מעבר לסמלים, בויזיוטרקטיה ולביונרפיה, אני ישראלי?

הנחתי בצד את הנסיבות והמקרים: את דתי היהודית, את שפתי העברית. התעלמתי גם מהסיפור ההיסטורי, משום שישראליות של כאן ועכשיו אני מבקש – לא של עבר, דוויית דם ואתוס. חיפשתי איפה אני ישראלי משום שאני בוחר, ולא בגלל שככה זה. אפילו ערכתי תרגיל מחשבתי, שבו הצמדתי סיומת אסוציאטיבית למשפט "אני ישראלי כי אני..." עלו המשכים צפויים כמו "עושה מילואים", "מתרגש בהמנון", וגם הצעות מתחנחנות כ"לועג ל'כוכב נולד' אבל נותן שואו במקלחת". ביקשתי סיומת אמיתית, כזו שתסביר את הקשר האינטימי, האקזיסטנציאלי שלי כאזרח למדינתי ישראל.

מצאתי רק שברים ורסיסים, אף לא אחד מהם קרש לצוף עליו. מסתבר שהישראליות, בניגוד לדימויה הכוחני והוולגרי, היא דווקא איכות צנועה, תמקמקת כדג המתפרפר מבין כפות הידיים ובוזלל בחוזה למים. ואולי אי־היכולת להגדירה היא הגדרתה. אולי הישראליות היא בעצם סך כל התחושות הבלויות הללו.

התמלאתי בושה. לא על שנכשלתי במשימה, אלא על שלא התחיתי על כך קודם, על שלא ביירתי עם עצמי ב־34 שנות מהו שקושר אותי לישראל מטעם עצמי, מה הסיבה הנאצלת. ישראליותי הייתה תמיד פסיבית, מובנת מאליה, נתונה בירושה, אקסיומטית. ועד כה, משום מה, לא הייתה לי כל סיבה לחפור ולחקור בה. אך הזמנים השתנו, ישראל השתנתה, התכעיה: סדקים ניבעו באמונה האוטומטית. ואולי פשוט התבגרתי.

חסר תשובה מספקת החלטתי בכל־זאת לחדש ביום העצמאות ה־58 את חבריותי במועדון (למרות דמי החבר הגבוהים). כי לפעמים נדמה לי שאני יודע. לעיתים צף ומתגבש לו מעבר לדליזיות מין זיכרון זוהר, לבן וערפילי, של זמנים שבהם ישראלים היו ישראלים לא רק משום שכך נגזר. הם בחרו להיות ישראלים והיו גאים בבחירתם. היה נקי יותר אז, לא? ופעלו למען משהו גדול יותר. ונכון שהעולם השתנה, אבל לא עד כדי כך. לא עד כדי שלא נוכל לחזור.

כבר אין לנו ביצה לייבש, לא בריטים לגרש, ולא "ערביאים" שיגרמו לאחיזתנו להתהדק על הסטן שביד. וטוב שכך. לא נוסטלגיה דרושה לנו אלא תכלית, מטרה חדשה וחיובית, ארוכת־טווח, שלאורה נשוב לחוש בגאווה האמיתית, הטהורה, של היות ישראלי. כך, יש כמה מעלות שבזכותן שווה לחיות כאן; אך ללא מטרייה תכליתית מוגדרת, הן פשוט לא שוות דבר. ביום העצמאות ה־58 עלינו לענות סופסוף על שאלה אחרת, ותיקה בהרבה מזו שבכותרת, אחרת לא נשרוד, או גרוע מכך, רק נשרוד. והשאלה היא: "אנה אנו באים?"■

עמוס כרמל ○ בעיית פרץ

מי צריך סגן שר

קל להבין את כל מי שלא הצביע בעד מפלגת העבודה בראשות עמיר פרץ ומתנגד עכשיו למינויו של האיש לתפקיד שר הביטחון. קשה להבין ח"כים מהעבודה שיוצאים נגד התפקיד החדש שפרץ סידר לעצמו.

בלומר, קל להבין את המירורים שלהם על כך שפרץ מתאמץ להשאיר אותם מחוץ לממשלה. קל להבין אותם כשהם אומרים שההישגים האלקטורליים של פרץ לפני חודש היו כישלון מהדהד (איזה שם אחר מתאים להפסד של 70,000 קולות ו־3 מנדטים?) ו"האג'נדה החברתית" שלו התגלתה כבלון ריק. קל אפילו להבין אותם כשהם מתכננים להתמודד מולו בעוד כמה חודשים, כמתבקש בעקבות תבוסה בבחירות.

אבל קשה מאוד להבין את האנשים האלה כאשר הם טוענים שפרץ יצטרך לעבור הכשרה של שנים עד שיכיר באמת את מערכת הביטחון ובינתיים תהיה המערכת הזאת יתומה מדרג מדיני המגווט אותה כמו שצריך. קשה להבין את הבכי שלהם על כך שכניסתו של פרץ למשרד הביטחון תסכן את הביטחון, לפחות כל זמן שלא יהיה לו סגן שר.

לא מפני שיו"ר העבודה מקריע יכולת מופלאה ללמוד בן לילה את הבעיות האסטרטגיות של ישראל ואת הדרכים האופטימליות לפתרונן, אלא מסיבה הפוכה למעשה. מפני שאיילון, וילנאי, סנה וחבריהם – שיודעים לפרט את החסרונות של פרץ כשר ביטחון – נבחרו לכנסת ה־17 ברשימה שתחרה במוצהר לעשות את האיש הזה לראש הממשלה.

לפי חוק יסוד: הצבא, "הצבא נתון למרות הממשלה. השר הממונה על הצבא מטעם הממשלה הוא שר הביטחון". במילים אחרות, שר הביטחון הוא, בעצם, סגן ראש הממשלה לענייני הצבא. אבל גם בלי החוק הזה ברור שראש הממשלה אחראי לכל מה שעושה צה"ל ולכל מה שנעשה בצה"ל לא פחות, אם לא יותר, משר הביטחון. אדרבה, האפשרות ששר הביטחון יפעל בכל עניין שהוא בלי הסכמתו של ראש הממשלה, או שראש הממשלה לא יבין מה בדיוק קורה בכל זירה ביטחונית, היא סכנה אמיתית לדמוקרטיה ולביטחון הלאומי.

לכן, מי שחשב (ועדיין חושב?) כי פרץ יכול להיות ראש ממשלה אבל פסול לתפקיד שר הביטחון מעיד בראש ובראשונה על עצמו – על קוצר־הראות ועל חוסר ההבנה שלו. וגם מי שחושב שרק סגן שר יכסה על המגרעות של שר הביטחון המיועד אינו מייצג את תמצית התבונה.

ראשית, מפני ש־45 מ־58 שנות המדינה עברו עלינו בלי סגן שר ביטחון או עם סגן שר דל־סמכויות שחותמו על המערכת היה קלוש (כמו מיכאל דקל, עובדיה עלי, דליה רבין או ויצמן שירי). שנית, ממפני שאם שר הביטחון מתעניין בעיקר בכיר יותר מהרמטכ"ל ומהמכ"ל הוא יכול למצוא אותו גם מחוץ לכנסת (כפי שעשה משה דיין, בהצלחה רבה, כשגייס לעזרתו את צבי צור). שלישית, ובעיקר, מפני ששר ביטחון שאינו יכול לנהל את מערכת הביטחון בלי סגן הוא שר ביטחון שאינו ראוי לתפקידו.

אם זה מצבו של עמיר פרץ, אנחנו בצרה אמיתית – והאחריות לכך מוטלת במידה רבה על המפלגה שהעמידה אותו בראשה.■

מכתבים

בצבא לא שובתים

תוך שבועיים התופעה חוזרת על עצמה פעמיים: חיילים שהחליטו כי פגעו ב"תנאי השירות" שלהם (כמה נורא, חייבו אותם לעשות תורנויות מטבח), נטשו בהפגנתיות את הבסיס ומפקדיהם נאלצו לדרדוף אחריהם ולהתחנן שיחזרו. לפני שבועיים עשו זאת 19 חיילי גולני. בסוף־השבוע – 40 חיילי חטיבת הנח"ל.

מדינת ישראל לא יכולה להרשות לעצמה הפקרות כזו. הצבא הוא לא "מקום עבודה" וחיילים לא יכולים לפתוח ב"שביתה" עקב מה שנראה להם כ"הרעת תנאים". יש כיום לחייל מספיק כתובות, בצבא ומחוץ לו, לפנות אליהן במקרה שהוא חש שנעשה לו עוול.

על מרד ונטישת בסיס או מוצב יש להעניש ביד קשה: קודם כלא ואחר־כך שחרור ללא הטבות. החיילים צריכים להבין שבידיהם מופקד ביטחון המדינה, וכשמוטלת על כתפיך אחריות כזו – אתה לא יכול להחליט שאתה קם והולך. מי שלא מסוגל לעמוד בתנאי הזה, שלא יתגייס.

י.מ., יבנה

המדינה שכחה אותי

אני יליד הארץ, שירתתי בסדיר ובמילואים 35 שנה. כל שנה, כמו שעון, הגיעה המעטפה החומה שקראה לי לתעסוקה מבצעית. בכל אחת מחמש המלחמות קראו לי לדגל. לא שכחו אותי.

אבל עכשיו, כשאני כבר לא צעיר ונזקק לתרופה מצילת חיים, המדינה שכחה אותי.

יעקב גרנדר, קריית ביאליק

סגן ושר, אותו דבר

לפני ימים ספורים התבשרנו על החלטתו של אהוד אולמרט לבטל את משרות סגני השרים. אולי כדי לתקן, ולו במקצת, את הרושם הרע של ניפוח מדרי הממשלה. מיד קם קול זעקה: איך יסתדר עמיר פרץ במשרד הביטחון ללא סגן שר המתמצא בבעיות המשרד, שבהן אין לפרץ ידע או ניסיון.

להלן הצעה: פרץ הצליח במו"מ הקואליציוני לקבל למפלגתו שבע משרות שרים, מהם שניים ללא תיק. ימנה את אחד מהם לשר במשרד הביטחון (כבר היו תקדימים בעבר הלא רחוק של שני שרים במשרד אחד, תשאלו את ביבי ושטרית). כך פרץ יקבל את ההחלה ושר אחר יעשה את העבודה, ובא לציון גואל.

מנחם מרחב, רמת השרון

הבטחות לבוחר לא מפרים

עוד לא נקבע מי יהיו שרי העבודה בממשלה, אבל עמיר פרץ, כך פורסם בסוף־השבוע, עומד להשאיר מאחור את עמי איילון, אבישי ברוורמן ואולי גם יולי תמיר – שלושת הכוכבים של מסע הבחירות שלו.

הצבעתי למפלגת העבודה כי התרשמתי מה"בוורת" שפרץ הציג. לא הייתי נותנת לה את קולי אם ב"נבחרת החלומות" היו מכסכסים שאול שמחון ואיתן כבל – שני עסקנים אפורים שאולי פרץ "חייב" להם ג'ובים בגלל נאמנותם, אבל מבחינה ציבורית אין להם ובהם שום בשורה או אטרקטיביות. אם פרץ לא ימנה את ברוורמן, איילון ותמיר לשרים, זו הייתה הפעם האחרונה שמפלגתו קיבלה את קולי. כל זמן שהוא עומד בראשה. הבטחות לבוחר לא מפרים.

איילת דגן, תל־אביב

נתונת למנהנים (עד 150 מילה): ידיעות אחרונות, ת.ד. 109 ת"א, פקס: 03־6082546
אי־מייל: letters@yedioth.co.il
נא לציין שם מלא, כתובת וטלפון

איתן הבר ○ יום הזיכרון

אין זמן לבכות

בפתח־תקוה, ממתין לנציג קצין העיר שהגיע במונית ובבלע בחדר המדרגות שמולו המתנתי בלב קרוע. תמיד הבטתי בחלונות, מנסה לנחש היכן מתגוררת המשפחה שבעוד זמן קצר תנחת עליה המכה הקשה. בחורף רעדתי, לא רק מהקור; בקיץ הזעתי, לא רק מהחום.

הצעקות קרעו את דממת הבוקר. ואז, לפעמים כאשר נציג קצין העיר היה עדיין בתוך הדירה, עצרתי את נשימתי. הדופק גבר. חשבתי להיקרע. לא היה למי לומר "שלום" או "בוקר טוב". רק ביקשתי תמונה ו"כמה מילים". דיווקא הופעתי, אחרי קצין העיר, החיפוש אחר התמונה והניסיון לומר "כמה מילים", המחיש כמעט תמיד למשפחה ההמומה שזו אכן אמת לאמיתה – שהבן נהרג, שהבן לא יחזור. זה היה רגע השבירה שלהם – ושלי. אלא שלא היה לי זמן לבכות. העיתון חיכה לתמונה, ל"כמה מילים".

לפי חשבוני, ביקרתי ב־350־400 בתים אומללים שכאלה. אני זוכר כל בית, כל משפחה, שאחת הראשונות שבהן, כמה נורא, הייתה דווקא משפחה שכנה ברחוב הקטן שלי בתל אביב, משפחתו של סג"מ צחי גרופלד, שנפל – אם אני זוכר נכון – בהיאחזות מי עמי שבגלבוע.

במלחמת ההתשה, אחרי מלחמת ששת הימים, נשברתי לחלוטין. יום יום, יום יום, ביקרתי בבתי שלושׁ־ארבע־חמש משפחות, וזה לא נגמר. פניתי אז ליידידי, משה טמיר, המפקד הוותיק של בסיס קליטה ומיון. "הצל אותי", ביקשתי, התחננתי.

ביקשתי ממנו שיעביר לי כל יום – בלי רשות – את תמונותיהם של החללים כפי שצולמו ביום גיוסם, מה שנקרא או "פוטו רצה". משה, בנדיבותו הרבה, הסכים – וחסך ממני את הדמעות.

לזמן קצר בלבד. לאט לאט הצטברו תלונות בלשכת הרמטכ"ל, ואחת מהן – אם איני טועה של משפחת ספיר מקיבוץ גת – הייתה זו ששברה את ההסדר החשאי: המשפחה התלוננה, ובצדק, על התמונה הגרועה, "פוטו רצה", הבלתי־מכובדת, והרמטכ"ל, חיים בר־לב, הורה להפסיק מיד את אספקת התמונות.

חזרתי אפוא אל הבתים, אל צעקות האימה, אל הדמעות, עד שחזה הגלגל 25 שנה אחורה: 3,000 חללי צה"ל במלחמת יום הכיפורים היו רבים מכדי "להשתלט" על התמונות והסיפורים, בדיוק כמו 6,000 ההרוגים במלחמת העצמאות.

היום אני נוסע ברחובות תל אביב, ובת ים, וחולון, ורמת גן, ופתח־תקוה, הרצליה ונתניה, ואני זוכר כל בית וכל משפחה. אינני מסתכל על הבנייה הזה: רוח הזמן המוקירה את עוצמת הקשישות. אמנם לפי גילו יכול חייל המילואים שבתשדיר להיות בן וקונינו של רפי איתן, אבל בעולמנו, עליו אומרים שהוא שייך כולו לצעירים, גם בן 40 לקהלת יי־חשב.

ואכן, הקשישות היא יחסית. באפריקה המשוועת, מי שצלח את גיל ה־40 נחשב לזקן מופלג. החיילים הוותיקים בחטיבה גולני, בחורים בני 20 ומשהו, מכונים חק"שים – חיילים קשישים. הם הורגלו בזכויות יתר, כגון פטור משמירות, אבל מפקדיהם רוצים לשרש את המסורת הזאת וגם לשתול בפיהם שפה יותר מהוגנת במקום ניבולי הפה המקובלים. אחדים מהקשישים שופטים את הפקודות האלה כהתנכלות לרוח החטיבה, הכרוכה בקשיחות, בגסות הליכות ובהתעללות בצעירי הלוחמים. שלוש פעמים בשנה האחרונה הסתלקו אחדים מהם מעמדותיהם, כפעולת מחאה על דיכויים. האמנם קשור מרד קשישי גולני לרוח המרי האחוזה בקשישי העולם כולו? או אולי זו ההפקרות הכללית, שגם היחידות הלוחמות אינן מחוסנות מפניה?

התחזוקות של הקשישים באמת נובעת מעובדות דמוגרפיות שיצרו מציאות כלכלית חדשה. בעולם המערבי הגיעו ילדי ה"בייבי בום" – הכינוי להתפרצות הפריון שלאחר מלחמת העולם השנייה – לגיל 60. התארך משך החיים, בריאות הציבור השתפרה ושיעור הקשישים שוקקי החיים גדול כפי שלא היה מעולם. בשנים שבהם התבגרו פרחה הכלכלה המערבית במהירות, ולכן הם מחזיקים ביריחה הון שצעירים מתקשים לצבור בעידן הכלכלה המקרטעת. רק מעטים הם ילדי הפלא, המתעשרים כבזק מלהטוטי בורסה או מהנפקות מיזמי טכנולוגיות עילית, ואילו השאר מתקשים לרכוש דירה קטנה. בממוצע, עשיריהם הזהירים בעולם המערבי מילדיהם הבוגרים וכסף סופו שהוא מיתרחם לכוח פוליטי. אצלנו השתנה התהליך הזה, מפני שרבים מבני דור המייסדים, שהפכו לאחוזה קטנה ולא הספיקו לצבור נכסים, אבל ילידי הארץ, בני דור המדינה, זכו להזדמנויות כלכליות שלא נישנו. מפלגתו של רפי איתן אינה תאונה אלא התפתחות הגיונית. היא איננה מבטאת רק מחאה נגד מצוקתם של הזקנים, אלא גם את כוחם שגבר.

נחזור לאיש המילואים בפרסומת. מגלם אותו מודי בר־און, תסריטאי של סרטי תעודה העוסקים בהיסטוריה הישראלית ומנחה נלהב של משדרי ספורט. הבחירה בו היא מעשה חכם, מפני שהוא נתפש כישראלי נחפץ, בחור על הכיפאק. הוא אנרכיסט במסגרת הקונצנזוס, פרחח מתבגר, דעתן קל דעת, פְּרָח משכיל, גברי אך לא מאצ'ו, בהמיין בנוסח ילדי הפרחים. אלא שהזהרון הזה הוא זרוק לכאורה, מפני שהוא מסתדר להפליא עם הממסד הכלכלי. הכי חשוב, הוא נראה כמקשיש צעיר, היודע לשחק את החיים בלי מאמץ, ומאמץ לאורך זמן הוא הדבר השנוא ביותר על הישראלים. אם אינך רוצה להיות יאיר לפיד, המתאגרף הרגיש, אין ספק שאתה רוצה להיות מודי, האיש המשכיל מציעי האי־צדדיונים. כך או כך, את אהבתכם לדמויות האלה מתרגמים הפרסומאים לאידיוטיקה בנקאית.■

ישראלים 2006 ||| זיו קורן

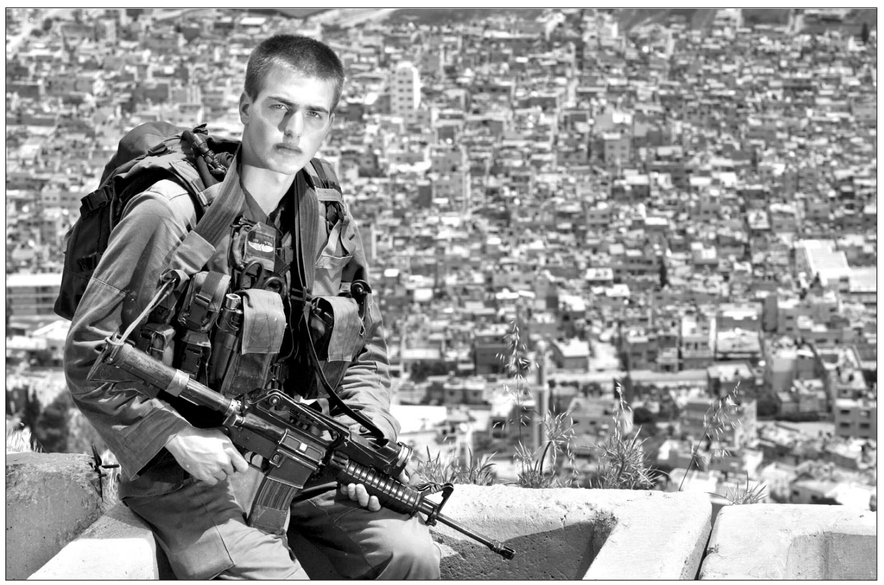

צל"ש. סמל גיל מלצר, 20, מראשון לציון, חובש בגדוד 202 של הצנחנים, מקבל צל"ש אישי ממפקד פיקוד מרכז על הצלת חיים תחת אש כבדה בנובמבר שעבר. זו הייתה ההרעשה הכבדה ביותר של החיזבאללה אי פעם, וטיל RPG פגע בעמדת הצנחנים ברג'ר ופוצע אותו. המ"פ אלעד נפגע קשה – פגיעה בעורק ראשי – גיל עצמו נפצע גם הוא, ומחוץ לעמדה נפצע הקשר יונתן. על אף פציעתו טיפל גיל בכל הפצועים. היום מוצב הגדוד בשכם. גיל: "לתת זה לקבל; תחושת הנתינה היא הדבר המספק ביותר שקיים ואני שמח על הזכות לקחת חלק בטיפול של המ"פ שלי ושל חבר בפלוגה"

© כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ
אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) – ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – חלק כלשהו של העיתון (לרבות סקסם, אירוחם, צילומים, תמונות, פסוק, גרפיקה), הן בצרוסה סקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלטה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ